

MITEM

MADÁCH INTERNATIONAL THEATRE MEETING

Madách Nemzetközi Színházi Találkozó

Nemzeti Színház • Budapest 2014. március 26. - április 7.
A Budapesti Tavasz Fesztivál keretében.

13 ország, 19 előadás, 3 színpad.

Budapesti
Tavaszi
Fesztivál14
március 21. - április 6.

MITEM - Madách Nemzetközi Színházi Találkozó

Vidnyászky Attila igazgató rendező szavaival a fesztivál szinonimája egy olyan igénynek, mely a szakmai tapasztalatok cseréjét, az ismerkedést, a találkozást tűzi ki célul. Eljött az idő, amikor Magyarország is beléphet egy színházi összjátékba, mely a budapesti Nemzeti Színház kezdeményezésére indul, és a Budapesti Tavasz Fesztivál keretén belül a legjelentősebb európai (és nem csak európai) társulatok, műhelyek ott-honává válhat erre a néhány ünnepnapra. [...] nem verseny, találkozónk célja hosszú távú alkotói kapcsolatok felvirágoztatása régióink hagyományokból táplálkozó újító törekvésű színházai között. A műsorterv nem a kortárs dramaturgiára összpontosít elsősorban, inkább a különböző stíluskorszakokban létrehozott, főleg klasszikus művekből kiinduló, korszerű vizualitással bíró produkciókat célozza meg.

Talán ezért is volt számunkra kikerülhetetlen a nagy magyar drámaíró, Madách Imre személye, akiről e Nemzetközi Színházi Találkozó a nevét kapta. Madách főműve, *Az ember tragédiája*, azon kívül, hogy szinte valamennyi európai nyelvre lefordították, mindmáig az egyik legjelentősebb sors- és világdrama, közeli rokonságban Goethe Faustjával, vagy Milton *Elveszett paradicsomával*. Még ma is számos titkot rejt magában, így a világ legkülönbözőbb pontjain ösztönöz arra alkotókat, hogy megszólaltatásához formát találjanak.

A 19 előadást felvonultató találkozó díszvendége az orosz színház volt, hiszen ott példaértékű a hagyomány és az innováció, a Mesterek és Tanítványok gyümölcsöző kölcsönhatása. Ennek jegyében külön programsorozat mutatta be az orosz-magyar színházi kapcsolatok száz évét.

A Moszkvai Művész Színház két produkcióval érkezett Magyarországra: az egyik végzős hallgatók diploma-előadása Gogol *A revizor* című színműve nyomán, a másik a Viktor Asztafjev *Elátkozottak és meggyilkoltak* című történelmi regényéből készült darab, mindkettő Viktor Rizsakov rendező munkája. A találkozón fellépett a szentpétervári Alekszandrinszkij színház (hivatalos nevén Puskin Állami Akadémiai Drámai Színház) és a Tovsztonogov nevet viselő Nagy Drámai Színház is. A programban szerepelt töb-

GÓDOT IMPROVIZÁCIÓK

DARAB FELDOLGOZÁSOK
MINISZTERIUMA

NEMZETI szcenárium

MITEM

MITEM

MITEM

MITEM

bek között a Vilniusi Kis Színház Rimas Tuminas rendezte *Álarcosbál* című produkciója és a bukaresti Nemzeti Színház Két sorsjegy című előadása Alexandru Dabija rendezésében. A fesztiválon látható volt az újvidéki Szerb Nemzeti Színház Sirálya, és az Oslói Nemzeti Színház *Minél gyorsabban megyek, annál kisebb vagyok* (Jo fortere jeg gâr, jo mindre er jeg) című produkciója is. Kjersti Annesdatter Skomsvold 2009-ben regény formájában megjelent művéből közlünk részletet:

Beszélgetni jó

Le kell mennem a boltba cukorért, hogy legyen itthon, ha June újra kölcsön akarna kérni. Hazudnék, ha azt mondanám, hogy nem szeretnék találkozni az óra nélküli emberrel. Indulás előtt teszek magamra egy kis kölnit, most csak a térdhajlatomra, meg a fülem mögé. Még egy kicsit a levegőbe is kifújok, és átsétálok az illatfelhőn.

Felbukkan az erdőszélen, mintha megrendelésre jönne, tudom, csak erre az alkalomra vártam. June látogatása meghozta az önbizalmamat, mert az az ember, akivel az úton találkozni szoktam, nem éppen a legélesebb elme. Meg fogom szólítani. Ki kell találnom valami jó témát. De gyorsan.

- Jó napot! – mondom. Mintha kívülről hallanám magam, vékony a hangom, és teljesen más, mint általában.

Egy arcizma sem rándul.

- Hát itt van? – kérdezem. Nem válaszol. - Hát, nem lehet itt rossz - mondom óvatosan.

- Aha – motyogja. Ettől kezdve egy szót sem szól, én pedig érzem, ahogy egyre jobban elfog a pánik, mert ez az ember nem egy csevegős típus. Félek, hogy eltűnik, ha nem mondok valami érdekeset.

- Hogy hívják? – kérdezem, és nem is értem, hogy merészkedtem idáig.

Komoly arckifejezéssel motyog valamit, ami úgy hallatszik, mintha KGB-t mondana. Erre összerázkódok, mert ha igaz, amit hallok, akkor gyanakodnom kellene. De amikor újra megkérdezem, hallom, hogy sóhajt egyet, és azt mondja, Åge B. Mondjuk én is sóhajtának, ha egy ilyen név tulajdonosa lennék. Nem merem megkérdezni, mit jelent a B, hátha valami zavarbaejtőt, így csak elismerően bólintok.

- Szép férfinév - mondom.

Kicsit csalódott vagyok, amiért nem kérdezi meg, hogy engem hogy hívnak, vagy hogy mi a kedvenc színem, vagy melyik az az egyetlen cd, amit magammal vinnék egy lakatlan szigetre.

Annnyira jó beszélgetni! Åge B.-vel arról szeretnék társalogni, amiről Ipszilonnal is szoktam. Amikor Ipszilón hazajön a munkából, megkérdezem, hogy milyen napja volt, mit csinált, ő meg elmondja, hogy jó napja volt, és nem csinált semmi különöset. Megköszönöm, hogy bepillantást nyerhettem a világába. Aztán ő is megkérdezi, hogy hogy telt a napom, mit csináltam, én meg elmondom, hogy azt hittem, egy kis kígyó levedlett bőrét láttam a fürdőszobapadlón, de kiderült, hogy csak porcica volt. Néha

megettörténik, hogy Ipszilon megkérdezi, hogy nem kívánok-e néha rajta kívül valaki mással is beszélgetni. De hiszen beszéltem már mással. Nem emlékszel? Amikor elkísértelek a karácsonyi ünnepségre.

- Hát igen – mondja Áge B.

- Hát igen – igyekszem én is a válasszal.

Elindulok a templom felé, és úgy érzem, hogy nagyon kövér vagyok. Különösen a combrészen. Azt hallottam, hogy így reagál a test, ha elutasít az ellenkező nem.

Egyszer már voltam igazán kövér is, azután, hogy Stein elpusztult. Elmaradt a sétáltatás a Lutvann tó körül, de nem úgy a habcsóksütés. Igazából még több habcsókot sütöttem, mint azelőtt. Először azt hittem, ezért feszül a derekam a ruha.

- Szerinted nem lettem valahogy szélesebb? – kérdeztem Ipszilont. Ő persze nem akart megsérteni, így azt mondta, hogy éppen ellenkezőleg, nagyon is vékony vagyok.

Tovább sütöttem a habcsókokat, s közben Steinre gondoltam. Ahogy múlt az idő, reggelenként egyre nehezebben tudtam felvenni a harisnyanadrágomat, a ruhám ujjá meg nyomot hagyott a csuklómon.

- Már régen nem volt vendégem – mondtam Ipszilonnak. Nem tudtam tovább várni a hírral. - Legalább háromszor meg kellett volna jönnie. Vendéget szoktam mondani, hogy ne hozzam zavarba Ipszilont. Megfogta a kezemet.

- De akkor ez azt jelenti... – mondta.

- Azt hiszem, ez többet jelent, mint azt sejténék. Ipszilonra néztem, és arra gondoltam, valami ilyesmi lehet a boldogság. Ha hozzá is voltam szokva a könnyeihez, azt is mondhatnám, már teljesen immunis voltam rá, most mégis azonnal átragadt rám.

Ipszilon elkísért ruhát venni. Amikor a próbafülkében öltözködtem, nem tudtam visszavenni a régit. Az új ruhában mentem haza. Jó bő volt, kellett a hely, hogy terebélyesedni tudjak, így most a kabátomra vettem fel.

- Muszáj így kinézned? – kérdezte Ipszilon.

- Nem, de nem tesz semmit. Bár egymás mellett mentünk az utcán, Ipszilon mindig másfelé nézett. Mintha szégyellne. Biztosan azért, mert a fehér ruha színe beleolvadt a járdaszegélyen feltornyozott hóbuckákba. Megkértem, hogy húzza le az orráig felhúzott sálát, ami a fél arcát eltakarta.

- Még azt hiszik az emberek, hogy kábítószeres vagy.

Először fordult elő, hogy Ipszilon nem kérdezte meg, hogy el akarok-e menni vele a karácsonyi ünnepségre. Csak letette a meghívót az íróasztalra, és biztosra vette, hogy mint mindig, most is egyedül kell majd mennie. Ezért azt mondtam, hogy elkísérem.

- Ha valaki kérdezne tőlem valamit, akármit, egyszerűen csak megsimogatnám a hasamat. Ez elég válasz mindenre. És akármilyen borzasztó élmény is érne, nem leszek egyedül. Kettő vagyok egy alakban. Ipszilon azt mondta, bátor vagyok, én meg azt gondoltam, hogy kötök egy széles, piros szalagot, amivel körülfogom a fehér ruhám. Amint megérkeztünk az Országos Statisztikai Hivatal éttermébe, s kiderült, hogy nem ülhetek Ipszilon mellé, rögtön elszállt a bátorságom. Martinsenné asszony ültetőkártyája a patkó alakú asztal másik végén állt. Mielőtt szólhattam volna, hogy meggondoltam magam, Ipszilon már úton volt a kijelölt helye felé. Félénken a helyemre mentem és leültem. A

jobb oldalamon levő szék szerencsére üres volt. A baloldalon Dahl úr neve állt. Szerencsére már be volt rúgva, s annyira dadogott, hogy nem is értettem, amit mondott. Ráadásul csak egyetlen szót ismételtetett újra és újra. Megpróbáltam kitalálni.

- Eszkimó? Dahl úr csak rázta a fejét, és újra kimondta azt az egyetlen szót, miközben minden erejével arra koncentrált, hogy le ne essen a székről.

- Dzsingisz kán? - kérdeztem.

Folyton Ipszilon felé pislogtam, azt akartam, hogy lássa, remek társasági hölgy a felesége. Így telt a karácsonyi vacsora. A harmadik fogás után rákérdeztem a szomszédokra.

- Geromino?

- Geromino!- vágta rá Dahl. Mindketten megkönnyebbültünk. Egyikünknek sem volt hozzáfűzni valója. A desszert alatt csak ültünk és bólogattunk.

Láttam, hogy Ipszilon nagyon jó hangulatban volt. Megfigyeltem, hogy a mellette ülő asztaltárs amolyan könnyűvérű nő. Hangosan nevetett Ipszilon szavain, s amikor elindult a WC felé, utána mentem. El akartam mondani neki, hogy Ipszilon koránt sem olyan jópofa, mint amilyennek látszik. Bár tudtam, hogy ezt sosem tudnám megtenni. Annyit mindenesetre elértem, hogy felfigyeljen a hasamra. Amikor a nő kicsit ingadozva kijött a vécéből, a csap alá tartottam a kezemet, mintha éppen mosnám. Megállt mellettem, végigsimított a válláig érő haján, és azt mondta, hogy meg kellene fésülnökdnie. Nem értettem, hogy kihez beszél, rajtunk kívül senki más nem volt ott. Újra megkötöttem a pocakomon a piros szalagot.

- Milyen hosszú a haja - mondtam, tulajdonképpen csak saját magamnak.

- De nem elég hosszú – válaszolta. Aztán becsukta a szemét, de nem értettem, hogy miért. Arra gondoltam, hogy ahogy ott állt és ingadozott, talán el akart játszani valakit. Kellemetlenül éreztem magam, mert meg kellett próbálnom elképzelni, hogy mire gondol, kit utánoz a vállig érő hosszú hajba burkolózva. Aztán végül is eszembe jutott, hogy a haja nem is olyan hosszú. Mielőtt kinyitotta volna a szemét, kimentem a mosdóból. Úgy éreztem, éppen eleget beszéltem már, megkerestem Ipszilont, és figyelmeztettem, hogy ideje lenne hazamenni. Azt mondta, hogy ígért egy táncot a szomszédjának.

- Jó vicceid vannak – akartam mondani, de megelőzött. Kedvesen kérdezte, ugye nincs ellenemre? Mire én azt válaszoltam, hogy ha az egytől tízig terjedő skálán mérjük a kedvem, akkor jobb, mint várnám. Még rímelt is, bár nem ez volt a célom.

A fal mellett állva néztem őket. Kellemetlen volt mozdulatlanul ácsorogni. Legszívesebben odamentem volna hozzájuk és kifakadtam volna.

- Most aztán elég legyen, Ipszilon!

A karomat összefontam a hasamon, majd tettem egy táncmozdulatot. Nem tudtam, mit kezdjek magammal. Ipszilon egészen más volt, mint otthon. Igazából érdekesebbnek tűnt, ahogy utánagondolok, talán jobbnak. A haja, amely eltakarta a nő kezét, furcsa módon mintha nem lefelé nőtt volna, hanem az elálló fülei között vízszintesen. Aztán nagy nyugodtság fogott el, mert rájöttem, hogy saját magamra voltam féltékeny, hogy én táncolok ott vele. Még szerettem is.

Az adventi időszak maradék részét a székemben töltöttem, és apró fülmelegítőket kötöt-

tem. Valósággal magam elé képzeltem, amint az a kis tücsök a közelemben játszik majd a zöld szőnyegen, ha pedig az udvarra akarna menni, a konyhaablakból tarthatom szemem.

Karácsony este, egy leírhatatlan hasfájás kíséretében, megjött a vendégem. Épp, amikor a karácsonyfát akartuk körbetáncolni. A fehér ruhát kidobtam a szemébe, abbahagytam a habesöksütést, és a régi ruhám nemsokára ugyanúgy lógott rajtam, mint régen. Egyre bővebb lett rám minden, és május tizenhetedikén, a nemzeti ünnepen már sokkal vékonyabb voltam, mint Ipszilon.

- Mathea, itt a kolbászos rántotta! – hallottam Ipszilon hangját, miközben letette a tálcát az éjjeliszekrényre, és leült az ágy melletti kempingszékre. Kinyitottam a szememet. A mennyezetről egy léggömb lógott.

- A Karl Johan sétányon vettem – mondta Ipszilon.

- Nahát! – mondtam. Öltönyben volt, összekulcsolt kézzel, a térdére könyököltve hajolt felém.

- Szerinted? – szólalt meg. Nem értettem, mire gondolt.

- Hiszem te mindig fogadni szoktál – mondta. - Mit gondolsz, mennyi ideig marad ott fenn a léggömb?

- Ipszilon, most nincs erőm – fáztam, és az államig húztam a takarót.

- Szerintem egy hétig – mondta. Nem, azt hiszem, inkább kettőig.

- Te mennyit saccolsz?

- Nem tudom.

- Többet vagy kevesebbet? – kérdezte. Úgy éreztem, mintha örökre ezzel a léggömbbel kellene foglalkoznom. Sóhajtottam egyet.

- Többet.

- Nos, ha nyerek, elviszlek egy jó vendéglőbe, utána pedig színházba.

Becsuktam a szemem.

- Nem bírok.

- De én nagyon szeretném – mondta Ipszilon.

- Te mit szeretnél, ha nyernél?

Nem válaszoltam.

- Gondolkozz rajta! – kért Ipszilon.

Oldalra fordultam, hogy ne lásson sírni. Hallottam, amint a térdére terítette a szalvétát és kezébe vette az evőeszközöket.

Egyikünk sem említette többet a léggömböt, bár ott lógott a fejünk fölött, mint egy csupa felfoghatatlan jelből álló beszédfelhő. Egy nappal azelőtt, hogy megnyertem volna a fogadást, eszembe jutott, hogy mit szeretnék. El sem hittem, hogy meg tudom tenni, de kimentem a kézimunka-dobozomért, kerestem egy kötőtűt. A léggömb megkönnyebbülten engedte ki a levegőt. Mire Ipszilon hazajött, már el is készültem. A hajamat feltűztem egy csattal, és megcsipkedtem az arcomat. Cípővel a kezemben, lötyögő kabátban álltam az előszobában. Meglepődve nézett.

- Nyertél – mondtam. Ipszilonból mélyről tört elő a hosszan visszatartott zokogás. Az ujjaimmal megérintettem a homlokát, simogattam az apró ráncait.

- Milyen csinos vagy!

- Köszönöm – mondtam.

Megcsókolta a fejemet. A cipőm orrával néhányszor megböktem a lábát

- Vettél új cipőfűzőt?

- Nem – válaszolta.

- Hát persze, hogy nem – mondtam. Mindketten elneveltük magunkat.

Nem emlékszem a vacsorára, arra sem, hogy miről beszélgettünk, talán nem szóltunk egy szót sem. Arra sem emlékszem, hogy mit láttunk a színházban. De nem is érdekes.

Még mindig nagyon fáj, ami történt, s azóta nem múlt el nap anélkül, hogy Ipszilon ne vitt volna magával egy kis üdvözlötet a táskájában.

Muszáj észrevenni, hogy a templom előtti fán megjelentek a barkák. Nemsokára itt van május tizenhetedike, a nemzeti ünnep. Emlékszem arra a furcsa kislányra a felvonuláson, a lutvanni iskolások között. A zenekar mögött ment, a jövő reménységei előtt. A kislány hosszú, vékony boton egy műanyag babát emelt magasba. A babán bar-na egyenruha, narancsszínű, bojtos kalap volt, ugyanolyan, mint az aspiránsokon és a kislányon is. Nem tudom, hogy miért vitte azt a botra tűzött babát, mi volt az értelme, de a kislány nagyon büszkének tűnt, ahogy ott menetelt. Most is látom magam előtt, amint átmasírozott egy emelkedőn, el az útszélen álló autók mellett, miközben megpróbálta olyan magasán tartani a babát, ahogy csak bírta.

Az idén én is ott leszek a királyi palota előtt és integetek a királynak. Az összes ember között engem szemel ki magának. Futva jönnek majd a testőrei hozzám.

- Azt üzeni a király, hogy gyere fel a palota erkélyére!

- Miért pont én? – kérdezem majd, és felnézek Haraldra vagy Haakonra, vagy aki éppen ott áll és bólogat.

- Igen, bizony te. Te, és senki más.

Jól beverem a térdem a bevásárlókocsi oldalába. Gyorsan körülnézek, de szerencsére senki sem látta. Úgy fáj, mintha szögeket vertek volna belé. Az öklömet rázom a bevásárlókocsi felé. Bemegyek a boltba.

Most legalább tudom a nevét, gondolom a hazafelé úton.

- Åge B. – mondom hangosan. Teljesen jól hangzik.

Anna Bihari-Andersson fordítása

A Fesztivál norvég vonatkozású programja volt Jon Fosse nemzetközi Ibsen-díjas drámaíró *Egy nyári nap* című előadása, amit a Galiaskar Kamal Kazányi Állami Tatár Színház mutatott be Farid Bikcsantajev rendezésében. Jon Fosse nem először járt Magyarországon. Az azóta már számtalan nyelvre lefordított, világszerte játszott drámaíró teljesen ismeretlen korában második drámájával, *A Valaki jönni fog* cíművel (Nokon kjem til å komme) hamarabb jelent meg Magyarországon a Színrevalók c. drámakötetben (Tankönyvkiadó, 1995. fordította Kovács katáng Ferenc), mint Norvégiában. A Dunaújvárosi Bemutató Színpad-i színrevitelét is csak 1-2 hónappal előzte meg egy svédországi bemutató. Azóta számtalan darabja került különböző fordítók keze nyomán a magyar közönség elé. Álljon itt egy Magyarországon még előadatlan dráma részlete, mely főhősei miatt érdemel különös figyelmet. A Suzannah c. darab (Új világ Kiadó, 2007) a Henrik Ibsenre visszaemlékező feleség drámája.